

Hepatitis A

Tongan

Ngaahi fakamatala mahu'inga fekau'aki moe mo'ui ma'ae kakai 'oku nau fefolau'aki ki he ngaahi 'otu motu iiki e Pasifiki, 'Initia pea mo 'Esia.

Koe Hepatitis A koe vailasi 'oku ne uesia 'a e 'ate 'o 'asi mai ai e ngaahi faka'ilonga ko 'eni:

- Engeenga e kilii moe kano'i mata
- Lanu 'uli'uli mo Lanu fakapopo'uli e tu'uofi
- Ongoi tokakovi moe lua
- Felangaaki e sino
- Mofi
- Langa kete
- Ta'e fiefie kai
- Vaivaia pea mole moe ivi

Koe ngaahi faka'ilonga ko 'eni 'oku kovi ange 'ene 'asi he kakai lalahi. Koe taimi 'e ni'ihii 'oku ma'u e longai fanau 'a e vailasi kae 'ikai ke 'asi mai 'a e ngaahi faka'ilonga. Kaekehe, 'oku nau kei lava pe ke tufaki atu e vailasi ki ha taha kehe.

Koe Hepatitis A 'oku mafola holo 'oka lave kiha tu'umama'o 'o ha taha 'oku ne puke he vailasi ni.

'Oku malava pe ke toe mafola atu he ngaahi me'a ko'eni:

- 'Ikai ke fanofano ki mu'a pea teuteu pe ngaahi me'atokoni pe inu
- Feohi / vaofi fakaesino

- Ngaue'aki e ngaahi me'a hange koe polosi fufulu nifo, tauveli, moe naunau kai 'ae tokotaha 'oku ne puke he vailasi
- Inu ha hu'akau pe vai kuo ma'u ma'u 'ehe vailasi (a'u ki ha'ate inu ha tahi lolotonga ha'a te kaukau tahi)
- Kai ha me'a tahi ne ma'u mei ha tahi kuo ma'u 'ehe vailasi

'Oku mei he 'aho 'e 10 ki he 50 pea toki kamata ke te ongo'i puke mo 'asi mai e ngaahi faka'ilonga 'i he tokotaha koia 'oku ma'u 'ehe vailasi Hepatitis A.

Koe Hepatitis A 'oku lahi 'ene 'asi mei he 'otumotu Pasifiki, 'Initia pea pehe ki 'Esia ka 'oku tataai taha 'ene 'asi 'i Nu'usila ni.

'Oku lahi e kakai 'oku nau folau ki he ngaahi feitu'u ko'eni pea nau foki mai 'o toki puke 'i Nu'usila ni. Koe taimi 'oku malohi ai 'a e vailasi he sino o'e tangata pea faingofua ai 'ene tufaki ki ha taha kehe 'oku kamata ia he uike 'e 2 pea toki 'asi mai e ngaahi faka'ilonga pea moe uike 'e 1 hili 'ene 'asi mai e ngaahi faka'ilonga.

Koe ha ha me'a teke lava 'o fai ke ke faka'ehi'ehi ai ke 'oua 'e ma'u koe 'ehe Hepatitis A?

Fanofano 'aki ha koa mo ha vai ho nima ke ma'a ke 'oua 'e lava 'o tufaki holo

- Fanofano mo holoholo matu'u ma'u pe ho nima, 'osi ho'o ngaue'aki e falemaloloo pe kimu'a pea ngaohi 'ae me'atokoni
- Fanofano a e nima hili e ngaue'aki 'a e falemaloloo, pe 'osi ha'o fetongi e napikeni, pe vala e fanau 'oku pihia 'i he vailasi
- 'Oua 'e kai taha pe inu ha hina pe naunau kai 'oku ngaue aki ha taha kehe.

Ke fo pauta fo mo vai mafana e vala, kafu, tauveli moe holohoo na'e ngaue'aki 'ehe tokotaha kuo puke he vailasi.

'Oku sai ange e faka'ehi'ehi he toki ma'u pea toki faito'o.

'Ko e huhu malu'i oku ma'u mei ho'o toketa fakafamili pea 'oku fakamamafa'i atu ke ke huhu malu'i pea ke toki folau ki he ngaahi fonua 'oku lahi ai hono ma'u e vailasi pe 'uli mo ta'efe'unga 'enau ma'u'anga vai.

Ki hano fakaikiiki kataki 'o fakafetu'utaki ki ho'o toketa fakafamili.

Koe ha ha'o me'a 'e fai kapau 'oku ke fakakaukau 'oku ma'u koe 'ehe Hepatitis A?

Feinga leva ki ho'o toketa fakafamili pea ke kole ke sivi toto ki he Hepatitis A.